

SAGITER – projekt o iznajdljivosti podeželja

V okviru projekta SAGITER »Agroekološka znanja in iznajdljivost podeželja« je konec oktobra potekala v Ljubljani delavnica, na kateri so se zbrali predstavniki projektnih partnerjev.

Organizator delavnice je bila Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki je slovenski partner v projektu. SAGITER združuje deset partnerskih ustanov in inštitucij iz sedmih evropskih držav. Projekt poteka v okviru programa Leonardo da Vinci in obravnava področje agroekologije. Agroekologija je skupek različnih znanj in spretnosti, prilagojenih za uporabo v lokalnih okoljih za trajnostno naravnano kmetovanje in temeljijo pretežno na tradicionalnih znanjih. Pristopi ne izključujejo trajnostno naravnanih inovacij ali prenosa nekega znanja iz drugega okolja, kjer se je pokazalo kot uporabno. Nosilci tega znanja in uporabniki so predvsem mali kmetje in prebivalci podeželja.

NOVA SPLETNA STRAN PROJEKTA

Delavnica v Ljubljani je potekala tri dni. Prvi dan je bil namenjen pregledu opravljenega dela in vsak partner je predstavil aktivnosti, ki jih je izvedel po drugem srečanju v Marburgu maja letos. V okviru prvega dne so bili predstavljeni rezultati dela skupine za metodiko in razvoj orodij za zbiranje agroekoloških znanj. Francoski partnerji so predstavili metodo avtorefleksije in romunski partnerji metodo ciljane ankete. Predstavljena je bila tudi novo postavljena spletna stran projekta. Zasnovana je tako, da je osnovni del

pripravljen v jezikih vseh partnerjev. Slovenska verzija je dostopna na naslovu <http://sagiter.eu/wakka.php?wiki=Pourquoi&lang=si> in se bo sproti nadgrajevala z rezultati aktivnosti, ki bodo še izvedene.

TRADICIONALNA SLOVENSKA ZNANJA

Drugi dan je bil posvečen trenskeemu delu. Najprej so sodelujoči pripravili izbor metod, ki jih želijo preizkusiti na terenu, in oblikovali delovne skupine. Popoldanski ogled je bil namenjen predstavitvi tradicionalnih znanj, ki bi jih lahko razumeli kot agroekološka znanja v Sloveniji. Za cilj je bil izbran Bohinj s svojimi značil-

nostmi, posebnostmi in tradicijo. Na poti tja so se ustavili na Selu pri Bledu, kjer je čebelar Blaž Ambrožič predstavil posebnosti dolge tradicije slovenskega čebelarjenja: čebelnjak in čebelarjenje z AŽ panjem. Okolica Ambrožičevega čebelnjaka je urejena tako, da lahko sprejme tudi večje (šolske) skupine. Urejeno ima majhno prodajalno izdelkov in ogledni vrt medovitih trajnic. Tako prenaša znanja tudi na ljudi, ki jih to zanima. Ravno vprašanje, kako ohraniti in posredovati tradicionalna znanja, je pomemben del v projektu SAGITER. Partnerji vse prepogosto ugotavljajo, da je tradicionalni način prenosa znanj med generacijami prekinjen.

V Bohinju so se udeleženci ustavili na sirarski kmetiji Pr' Tonejovč, kjer jih je najprej pozdravil lokalni sodelavec JSKS Dušan Jovič in jim predstavil tradicijo pašništva v Bohinju. Razložil je pomen pašnih skupnosti in način paše, ki je sledil letnim časom. Pri tem so igrale pomembno vlogo planine, ki so bile v skupni lasti. Predstavil je tudi aktivnosti pri urejanju turistične sirarske poti, ki povezuje več sirarskih kmetij in malih podjetij v Bohinju z ogledom pašnikov in kulturne in naravne dediščine. Ogled se je nadaljeval v dveh skupinah. Ena si je ogledala izdelavo sira v mlekarni in izvedla demonstracijo uporabe metode ankete za dokumentiranje

agroekološkega znanja. Druga skupina se je na dvorišču kmetije srečala z izdelovalcem skodel domačinom Nejcem Dijakom, ki je znanje izdelave in montaže skodel dobil od svojega očeta ter ga nadgradil s svojimi izkušnjami. Predstavil je postopke pri izbiri lesa, cepljenju in pravi skodel ter opisal tradicionalni način polaganja skodel v bohinjskem kotu, ki se nekoliko razlikuje od načinov v drugih alpskih predelih. Izdelava skodel je zanimiva tradicija, ki je zagotovo agroekološki pristop, saj uporaba lokalnih virov materiala in znanje potrebno za kakovosten izbor lesa in izdelavo skodel predstavljajo tradicijo, ki se je izoblikovala na alpskem prostoru in se včasih prenašala iz roda v rod. Skupina

sodelujočih je preizkusila eno do metod zapisovanja agroekoloških znanj. Posnet je bil video in uporabljen pristop avtorefleksije, kjer nosilec znanja sam predstavi in opiše svoje delo.

SLOVENSKA POSEBNOST: KOZOLCI

Na poti po Bohinju so se udeleženci seznanili tudi s kozolci, ki so posebnost slovenskega ljudskega stavbarstva in uporabne arhitekture. Zaradi njihove raznolikosti oblik in uporabnosti jih lahko imamo za simbol agroekološkega znanja v Sloveniji. Znanja, vgrajena v kozolce, ne dokazujejo le obvladovanja tehnik obdelave lesa, ampak tudi ljudsko ustvarjalnost pri oblikovanju infrastrukturnih objektov kmetije, ki so igra-

li pomembno vlogo pri pripravi krme za zimo in skladiščenje drugih pridelkov. Tudi njihova postavitve ni bila naključna, kar so udeleženci spoznali na Studorju, kjer so kozolci nagnjeni na delu doline, kjer je najbolj izrazito gibanje zraka.

NAJTI PRIMERNO OBLIKO

Zadnji delovni dan je bil namenjen analizi pridobljenih podatkov in razpravi o uporabnosti testiranih metod. Metode z določenimi prilagoditvami bodo uporabne za vse projektne partnerje. V naslednjem odboju bodo partnerji z njihovo pomočjo zbrali in opisali nekaj primerov agroekoloških znanj ter jih dokumentirali. V nadaljevanju projekta bodo ta znanja pod drobnogledom strokovnjakov,

ki bodo pripravili priporočila za njihovo uporabo v sodobnem kontekstu. Naslednje obdobje pa bo posvečeno oblikovanju znanj v obliko, primerno za posredovanje v sistemu formalnega ali neformalnega izobraževanja. Prenos tradicionalnih znanj je pogosto prekinjen in šole lahko prevzamejo nalogo posredovanja. To je včasih teklo med generacijami v krogu družine ali lokalne skupnosti, vendar so se poti zaradi sprememb v življenju pretrgale in nekaterim tradicionalnim znanjem preti, da bodo zamrla. Prenos agroekoloških znanj pa bo osrednja tema delavnice, ki bo naslednje leto spomladi organizirana v Romuniji.

» DR. JANKO RODE

S pravo selekcijo do elitnih živali

Konec oktobra je v italijanski Cremoni potekala 63. državna razstava govedi črno-bele pasme, ki so bile razvrščene v trinajst starostnih kategorij.

Pri ocenjevanju so največ poudarka dali lastnostim vimena (širina in višina mlečnega zrcala, globina vimena, izenačenost, namestitve seskov) in mlečnemu značaju krav. Nagrajene so bile krave z zelo odprtimi rebri, ki so kazale izrazit mlečni značaj in hkrati čvrstost ter mladosten videz. Zanimivo, da ocenjevalec ni dal toliko poudarka čvrstosti bicljev, saj so bile vse tri zmagovalke v kategoriji starejših krav slabših bicljev, še posebej tretjevrščena.

V kategoriji mladih krav je zmagala krava, rojena na Nizozemskem, linije Goldwyn x Gibson x Rudolph, ki je bila tudi šampionka razstave. V standardni laktaciji je v pov-

prečju namolzla 9834 kg mleka s 3,73 % maščob in 3,38 % beljakovin. Za najboljše vime v isti kategoriji je bila izbrana krava linije Alexander x Baxter x Modesto s povprečno mlečnostjo 8750 kg mleka, 3,93 % maščob in 3,08 % beljakovin. Tudi v kategoriji starih krav je zmagala Goldwynova hči, rojena v Španiji, ki je imela tudi najboljše vime. V njenem poreklu sta prisotna še bika Roy in Aero Wade. V standardni laktaciji je v povprečju namolzla 14.161 kg mleka z 2,37 % maščob in 2,89 % beljakovin.

V poreklu najboljših krav posameznih kategorij se največkrat pojavlja bik Goldwyn, in sicer štirikrat kot oče, dva-

krat kot materin oče in enkrat kot oče stare matere. Po trikrat se v poreklu pojavljata še bika Stormatic in Rudolph, dvakrat pa je bil oče nagrajenih krav tudi Windbrook.

Goldwyn in Windbrook sta se uporabljala tudi pri nas za osemenje bikovskih mater, sedaj pa se pojavljata kot očeta mladih bikov, ki so trenutno še čakajoči (GOWI, VINDOR) in od katerih lahko pričakujemo odlične potomke, predvsem po zunanosti. Štirje Goldwynovi sinovi pa imajo že dovolj testiranih potomk in boste rejci z njimi lahko osemnjevali svoje plemenice že v prihodnjem letu (GARMIN, GOBELIN, GOLI in GAD).

Na državni razstavi v Cremoni smo se prepričali, da je le z intenzivno, načrtno selekcijo ter vrhunskim menedžmentom in znanjem možno priti do elitnih živali. Glede na to, da je absolutni zmagovalec med očeti nagrajenih krav Goldwyn odlično zastopan v poreklu naših bikov, smo prepričani, da je tudi naša selekcija na pravi poti.

» TOMAŽ PETEK,
KGZS – Zavod Kranj

